

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет дошкільної і початкової освіти

імені Валентини Волошиної

Кафедра початкової освіти

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

УДК 373.3.064.2:373.3.016

на тему:

**«Педагогічні умови взаємодії школи і сім'ї у
процесі підготовки дитини до навчання в школі»**

Студентки II курсу МАП групи

Освітньої програми: Початкова
освіта. Психологія

Спеціальності: 013 Початкова освіта

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Ступень вищої освіти: магістр

Юраш Тетяни Валеріївни

Науковий керівник: Хіля А.В.

старший викладач, кандидат

педагогічних наук

Вінниця – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛADOVA ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	6
1.1. Сучасні підходи до проблеми взаємодії школи та сім'ї.....	6
1.2.Форми взаємодії школи і батьків щодо виховного розвитку дітей на етапі підготовки до школи.....	15
1.3. Сучасні підходи до організації підготовки дітей до школи: сучасний стан та перспективи.....	19
РОЗДІЛ 2. ОПТИМІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ШКОЛИ І СІМ'Ї - НЕОБХІДНА УМОВА УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ.....	32
2.1.Проведення та результати експерименту.....	32
2.2. Методи організації виховної взаємодії школи з батьками.....	44
2.3.Напрямки роботи з батьками та вчителями.....	51
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Державний освітній стандарт шкільної освіти ставить перед сучасним педагогом завдання для створення єдиного освітнього простору в освітній організації через вибудовування партнерських відносин з сім'ями дітей.

Спілкування вчителів з батьками завжди було і залишається актуальним питанням.

Основним в роботі кожного освітнього закладу є збереження та зміцнення психічного здоров'я дітей, їх інтелектуальний і творчий розвиток, забезпечення умов для зростання особистості. Успішне здійснення цієї відповідальної роботи неможливо у відриві від сім'ї, так як батьки - це найперші вихователі дитини з моменту його народження.

Співпраця - це основа взаємодії батьків і школи, тобто взаємне визначення цілей діяльності, спільний розподіл сил, предмета діяльності, залежно від можливостей кожного учасника. А також, спільний контроль і оцінка результатів спільної роботи, планування нових завдань, цілей і результатів.

Проблема взаємодії школи і батьків з виховного процесу дітей останнім часом потрапила в розряд найактуальніших.

Часто батьки відчують труднощі і роблять помилки в вихованні своїх дітей. Завдання педагогів - допомогти батькам в ефективному вихованні своїх дітей. Нажаль ні всі педагоги здатні здійснити цю діяльність в силу ряду причин.

Тобто виникає ще одне протиріччя, яке можливо вирішити за допомогою методичної роботи.

Всі зрушення, які відбуваються зараз в сфері дошкільної та шкільної освіти, спрямовані, на вдосконалення його якості.

Успішний результат, можна досягти тільки завдяки взаємодії батьків і начального закладу в рамках єдиного освітнього простору, що має на увазі співробітництво між батьками і вчителями на протязі всього шкільного етапу дитини.

Одним із чинників, що виходить на перший план у виховному процесі формування особистості, є міжособистісні відносини у сім'ї. Багато проблем, які виникають у сім'ї та школі, стають не тільки виховними та педагогічними, а й соціальними. Стратегічні цілі розвитку освіти ХХІ ст. передбачають партнерство сім'ї і школи, що сприятиме активнішому залученню батьків для громадянського становлення підростаючого покоління.

Одним з основних ознак єдиного освітнього простору і умовою його створення є наявність спільних цілей, завдань виховання дітей, які сформовані в єдиній програмі виховання, навчання і розвитку дітей.

Ряд вчених займалися розробкою виховання і соціалізації дітей, а так само публікацією методичних рекомендацій для працівників навчальних закладів в організації і проведенні виховної роботи з батьками, такі як О.П.Воловіч, О.В. Гузова, Т.А. Даніліна, Т.Н. Доронова, Н.І. Захарова, А.В. Мудрик, А.С. Плотникова, І.А. Сурінова.

Розв'язання цієї проблеми започатковано дослідниками країн СНД (Ш.Амонашвілі, В.Виноградовим, В.Чередовим, Г.Цукерман) та вітчизняними науковцями (Т.Башинською, О.Кілічеко, В.Міляєвою, О.Савченко, В.Тименко). Аналіз теоретичних і методичних джерел із зазначеної проблеми свідчить про значні зміни в поглядах як на зміст взаємодії з батьками, так і на вимоги до особистості педагога (Т.Голубева, Л.Островська, В.Павленчик та ін.).

До проблем взаємодії школи й сім'ї у вихованні дітей та молоді зверталися вітчизняні й зарубіжні вчені, зокрема Ш. Амонашвілі, Т. Кравченко, В. Міляєва, В. Сухомлинський, І. Трубавіна, Н. Щуркова та ін.

Водночас у їхніх та дослідженнях інших авторів по суті не розкривається система педагогізації сім'ї, не систематизовано основні підходи до проблеми взаємодії школи й сім'ї, не повною мірою описано форми та методи роботи педагогічних колективів шкіл з батьками.

Отже, протиріччя: між необхідністю взаємодії з батьками дітей на етапі підготовки до школи і недостатністю методичних рекомендацій для педагогів з даного питання є сьогодні актуальним питанням.

Об'єкт дослідження: процес взаємодії батьків і школи.

Предмет дослідження: проблематика взаємодії школи і сім'ї на початковому етапі підготовки до школи.

Мета дослідження: на основі аналізу теоретичного і практичного аспектів проблеми взаємодії батьків і школи - розробити і частково реалізувати програму по їх взаємодії.

Для досягнення мети нам потрібно виконати ряд завдань:

- розглянути сучасні підходи до проблеми взаємодії школи й сім'ї;
- визначити форми взаємодії педагога і батьків по виховному розвитку дітей раннього віку;
- дослідити роботу з батьками з виховного розвитку в умовах підготовки до школи;
- проаналізувати оптимізацію взаємодії школи і сім'ї як необхідна умова успішного розвитку дітей старшого дошкільного віку.

Методи дослідження: теоретичні - аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація; емпіричні - анкетування, бесіда, обробка даних.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження на тему були поставлені такі завдання:

1. Проаналізувати літературу з проблем дослідження.
2. Провести діагностику соціально-психологічної готовності до школи у вихованців старшого дошкільного віку
3. Розробити комплекс заходів щодо реалізації форм взаємодії школи та сім'ї, спрямованих на формування соціально-психологічної готовності до школи.

Було вивчено та проаналізовано психолого-педагогічну літературу як вітчизняних, так і зарубіжних авторів.

Соціально-психологічна готовність до навчання у школі – певний рівень соціальних умінь, що включає вміння спілкуватися з однолітками та дорослими, оцінювати ситуацію та регулювати свою поведінку; розвиток усіх функцій, без яких навчання неможливе; особистісного розвитку, що характеризує самосвідомість, самооцінку, мотивацію.

Також було проаналізовано форми взаємодії школи із сім'єю для формування соціально-психологічної готовності дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання показано, що для формування соціально-психологічної готовності дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання, ми виділили такі ефективні форми взаємодії школи із сім'єю:

- інформаційно-аналітичні;
- пізнавальні;
- дозвільні форми;
- письмові;
- наочно-інформаційні.

Для діагностики рівня формування соціально-психологічної готовності до школи старших дошкільнят нами використовувалися

наступні методики: методика «Визначення мотивів вчення», розроблена М.Р. Гінзбург; методика «Формування внутрішньої позиції школяра», розроблена Л.А. Угорцем; діагностика самооцінки дитини, методика «Сходинки успіху», адаптований варіант О.В. Меттус.

Діагностичне дослідження рівня розвитку соціально-психологічної готовності до школи дітей старшого дошкільного віку показало, що дев'ять дітей (45%) мають високий рівень сформованості, одинадцять дітей (55%) – середній рівень сформованості.

У практичній частині нашої роботи були підібрані ігри, завдання, вправи на формування соціально-психологічної готовності до школи у старших дошкільнят, а також розроблено та впроваджено форми взаємодії школи з сім'єю.

У дітей, достатньою мірою, сформовані соціальні та навчальні мотиви, вони розуміють суспільну значимість вчення і прагнуть соціальної ролі школяра.

Розроблений комплекс заходів дозволить підвищити педагогічну культуру батьків у питанні формування готовності до школи у дітей старшого дошкільного віку. Підвищиться і професійна компетентність педагогів у питанні взаємодії з сім'єю щодо формування готовності до школи. Підвищиться самооцінка у дітей, сформується внутрішня позиція школяра, а також сформуються соціальні та навчальні мотиви вчення.

Отже, можна говорити про те, що різноманітні форми взаємодії школи з сім'єю забезпечать відносно високі та стійкі результати у формуванні соціально-психологічної готовності до школи старших дошкільнят. Отже, мета та завдання, поставлені на початку дослідження, досягнуті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батьківські збори / Т. В. Виноградова. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – с. 237.
2. Букреева Е. Н. Педагогическое взаимодействие школы и сельских семей в контексте перспектив их развития / Елена Николаевна Букреева // Вестник Ставропольского государственного университета (Педагогические науки). – 2010. – № 6. – С. 9-14.
3. Виноградова Т. Взаємодія батьків і педагогів – необхідна умова для виховання нового покоління / Т. Виноградова // Педагогічна скарбниця Донеччини. – 2003. – № 2. – С.51–52.
4. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти. Основа. 2017. С. 208-229.
5. Дворук О. І. Процес виховання очима дитини / О. І. Дворук; Відп. ред. Г. В. Луценко // Педагогіка та конкретні методики. – Черкаси: «Родзинка», 2006. – С. 109.
6. Діагностика готовності дітей до школи / [упоряд.: О. Дєдов]. – Хотин, 2014. – 194 с.
7. Докукина Е.М. Взаимодействие школы и семьи в формировании нравственных основ поведения младших школьников. – К.: Институт педагогики АПН України 1993. – 152с.
8. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). – К.: Радуга, 1994. – с. 62.
9. Інструктивно-методичний лист «Особливості організації соціальної, виховної та ідеологічної роботи в установах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році».
10. Казанжи І. В. Підготовка майбутніх учителів до використання педагогіки партнерства в побудові індивідуальної освітньої траєкторії

дитини. Збірник наукових праць Запорізького національного університету. Педагогічні науки. Випуск LXXX. Том 1. 2017. С. 146-150.

11. Катович, Н. К. Форми та методи взаємодії сім'ї та школи: посібник для педагогів установ заг. середовищ. освіти / Н. К. Катович, Т. П. Єлісеєва. - Мінськ: Національний інститут освіти, 2011. - 208 с.

12. Кириченко В., Ковганич Г. Соціальне партнерство школи і сім'ї: переосмислення проблем і перспектив. Довідник директора школи. 2015. № 5-6 травень-червень. С. 28-34.

13. Климантова Г. П., Виноградская Т. М. Жизненные ресурсы сельской семьи в современной России / Г. П. Климантова, Т. М. Виноградская. – М. : Изд-во РГСУ, 2007. – 116 с.

14. Ковальчук В.І., Воротникова І.П. Моделі використання елементів дистанційного навчання в школі. Інформаційні технології і засоби навчання. 2017. №4, т. 60. С. 58-76.

15. Концепція виховання дітей та учнівської молоді / Вихування та додаткове навчання. - 2015. - № 10 - С. 3-22.

16. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді : наказ Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 / [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/aboutministry/normative/4068>.

17. Концепція сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина» на 2012–2021 [Електронний ресурс] Режим доступу: http://mmkperv.ucoz.ua/konzepsiy_shasliva_rodina_12_21.doc

18. Кочетова А. От ребенка – к семье и к совместному сотрудничеству. Новые аспекты взаимодействия семьи и школы / А. Кочетова // Народное образование. – 2005. – № 8. – С. 196–202.

19. Корнєв М. Н. Соціальна психологія: Підручник / М. Н. Корнєв, А. Б. Коваленко. – К. : АТ «Київська книжкова фабрика», 1995. – 304 с.

20. Лагодюк В.Ю. Дієве партнерство – успішна школа! Управління освітою. 2017. № 10-12. С. 11-32.

21. Лодкина Т. Социальная педагогика. Защита семьи и детства: [Учеб. пособие для студ. высших учебных заведений]. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.

22. Лотоцька А., Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. Травень, 2020. 71 с.

23. Лященко, М. (2011). Взаємодія батьків та педагогів –необхідна умова для виховання нового покоління. Рідна школа. № 11. С. 71–74.

24. Маленкова Л. И. Педагоги, родители и дети : [методическое пособие для воспитателей, классных руководителей]. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 304 с.

25. Маленкова Л.И. Педагоги, родители и дети: [методическое пособие для воспитателей, классных руководителей]. – М.: Педагогическое общество России, 2000. – 304 с.

26. Москальова Л. Соціально-педагогічне проектування культурно-освітнього простору дітей та молоді в освітніх закладах : загальні положення. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія «Педагогіка». 2013. №. 2. С. 187–190.

27. Методичний інструментарій класного керівника: посібник для педагогів установ загальної середньої освіти з білоруською та російською мовами навчання / Н. К. Катович [та ін.]; за ред. Н. К. Катовіч. - Мінськ: Національний інститут освіти, 2020. - 192 с. : іл.

28. Навчання і виховання шестирічних першокласників: 3б. статей. / Упоряд. К.С.Прищепа. – К.: Рад. шк., 1990. – 256с.

29. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи / упорядн. Л. Гриневич та ін. ; за заг. ред. М. Грищенко. Київ, 2016. 40 с.

30. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої освіти : офіц. сайт. URL: <http://nus.org.ua/news/>. (Дата звернення: 15.11.2020).
31. Новик, І., Ткаченко, К.(2017).Педагогічне просвітництво батьків. URL:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/12/98.pdf>
32. Новые ценности образования / под ред. Н. Б. Крылова. – М. : Инноватор, 1996. – Вып. 6. – С. 17.
33. Новые ценности образования. /под ред. Н.Б.Крылова. М. : Инноватор, 1996. – Вып. 6. – С.17.
34. Осипова, М.П. Педагогічна взаємодія з сім'єю: посібник для педагогів установ загальної середньої освіти/М. П. Осипова, Є. Д. Осипов. Мінськ: ІОЦ Мінфіну, 2015. - 192 с.
35. Оржеховська В.М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології і моделі. – Х.: Видавництво «Точка», 2007. – 192 с
36. Пінчук О.П., Богачков Ю.М., Биков В.Ю., Манако А.Ф., Олійник В.В., Буров О.Ю., Коневщинська О.Е., Іванюк І.В., Рождественська Д.Б., Барладим В.М., Корнієць О.М., Мушка І. В. Організація та функціонування мережі ресурсних центрів дистанційної освіти загальноосвітніх навчальних закладів: монографія. Київ: Атіка, 2014. 184 с.
37. Постовий В. Г., Невмержицький О. А. Сім'я і школа: проблеми виховання дітей: Посібник / Постовий Віктор Григорович, Невмержицький О. А. // НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – С. 425.
38. Пухта О. Співпраця батьків та школи у вихованні дітей / О. Пухта // Педагогічний пошук. – 2006. – № 3(5). – С. 74–75.
39. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Міністерство освіти і науки України, наказ від 25 квітня 2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

40. Про освіту : Закон України // Закони України. – К. : Ін-т законодавства, 1996. – Т. 1. – С.414–432.
41. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / Колектив авторів. – К.: ІЗМН, 1996. – Вип. 6. – 176с.
42. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: Навч.посіб. – К.: Академвидав, 2006. – 360с.
43. Суворова Н. Интерактивное обучение: новые подходы / Н. Суворова // Учитель. – 2000. – № 1. – С. 25–26
44. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський - К. : Радянська школа. - 1978. - 263 с.
45. Сесик О. Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули нової школи. Класному керівнику. Усе для роботи. 2017. № 6. С. 5-7.
46. Українське дошкілля. Програма виховання та навчання дітей в дошкільних закладах. Укладачі: Дідух О.В., Білан О.І. – Львів, 1999.
47. Цуркан Л. Форми роботи з батьками / Людвіга Цуркан // Директор школи. – 2010. - №5. – С.56-59.
48. Чистякова С. Н. Проблема самоопределения старшеклассников при выборе профессии / Светлана Николаевна Чистякова // Педагогика. – 2005. – № 1. – С. 19-26.
49. Чорна О.О. Співпраця школи та сім'ї у вихованні в молодших школярів шанобливого ставлення до людей / О.О. Чорна // Вісник Черкаського університету; серія «Педагогічні науки». – Випуск 98. – Черкаси, 2007. – 146-151.
50. Чечет, В. В. Педагогіка сім'ї: посібник/В. В. Чечет. - Мінськ: БДПУ, 2015. - 176 с
51. Щуркова Н. Е. Школа и семья: педагогический альянс: [методическое пособие] / Надежда Егоровна Щуркова. – М. : Педагогическое общество России, 2004. – 112 с.

52. Якиманская И.С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе. – М.: Сентябрь, 2000.

53. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками / І.М.Рибальченко. – Х.: Основа, 2007.

54. Родинна педагогіка: Навчально-метод. Посібник / А.А. Марушкевич, В.Г. Постовий, Т.Ф. Алексєєнко та ін. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2002.